

Schriftelijke inbreng COC Nederland t.b.v. rondetafelgesprek rapport Staatscommissie Herijking Ouderschap

Introductie

COC Nederland is bijzonder gelukkig met het advies van de Staatscommissie Herijking Ouderschap om in Nederland meerouderschap en meeroudergezag te introduceren. Ook zijn we gelukkig met de onomwonden steun van de regering voor dit voorstel. Het is voor meeroudergezinnen van groot belang dat er snel een goede meerouderschapsregeling komt. Wij roepen de Tweede Kamer daarom op om zo'n regeling zo spoedig mogelijk te introduceren en vragen toekomstige coalitiepartijen om hierover een afspraak op te nemen in het regeerakkoord. We menen verder dat de Staatscommissie een evenwichtig voorstel doet voor een draagmoederschapsregeling. We stellen voor dat alle wetgeving die uit het advies voortkomt geslachtsneutraal wordt geformuleerd.

Meerouderschap

Het is in het belang van kinderen die geboren worden en opgroeien in meeroudergezinnen dat er snel een goede meerouderschapsregeling komt. Kinderen hebben recht op een goede juridische band met ál hun ouders, of dat er nou één, twee, drie of vier zijn. Het is in het belang van kinderen in meeroudergezinnen dat hun juridische situatie past bij de feitelijke situatie waarin ze opgroeien. Wat het COC betreft geldt: gelijke gezinnen, gelijke rechten.

Volgens ons concludeert de Staatscommissie vanuit haar zeven kernen voor goed ouderschap terecht dat een meerouderschapsregeling wenselijk is voor het kind dat opgroeit in een meeroudergezin, bijvoorbeeld omdat zo'n regeling bevordert dat ouders en kind met elkaar verbonden blijven. Ook wijst de commissie wat ons betreft terecht op onderzoek en gesprekken met deskundigen waaruit blijkt dat een kind zich ook aan drie of vier ouders kan hechten en dat de intenties van ouders en de inhoud van relaties binnen een gezin voor het kind veel belangrijker zijn dan structuur of samenstelling van dat gezin.

Het COC ziet dat meerouderschap in de LHBTI¹-gemeenschap steeds vaker voorkomt. Een lesbisch paar begint bewust en weloverwogen aan kinderen met een homo- of biman, een heterovrouw met een homopaar, of een lesbisch paar met een homopaar. Tekenend zijn de bezoekersaantallen bij informatiebijeenkomsten over dergelijke vormen van ouderschap van stichting Meer dan Gewenst: die namen toe van bijna honderd per jaar in 2010 naar bijna duizend in 2016. Er bestaat grote behoefte aan een goede regeling. Daarom pleit het COC daar sinds 2012 voor, en boden we u in oktober met Ouders van Nu en Meer dan Gewenst een petitie aan met bijna vijfduizend handtekeningen.

Eén van de vele meeroudergezinnen die de afgelopen jaren bij het COC aanklopte, is het gezin van Arjen, Liang, Anne, Tamar en hun tweeling Rogier en Jessica van zes.² Bij hen is de zorg voor de kinderen precies gelijk verdeeld, maar volgens de wet zijn alleen Arjen en Tamar de ouders. Als de kinderen naar de dokter moeten, gaat Liang – zelf arts – altijd mee. Bij een levensbedreigende situatie heeft hij echter niets te zeggen, want officieel is hij geen ouder. Bij elk briefje van school, het openen van een spaarrekening en allerlei andere officiële handelingen rond de kinderen speelt dezelfde vraag: mogen Anne en Liang wel tekenen? Het officiële antwoord is nu helaas: nee!

De problemen waar dit soort gezinnen nu nog tegenaanlopen omdat er geen goede meerouderschapsregeling is, vallen in tweeën uiteen. Ten eerste is er het gebrek aan erkenning: de wet miskent het bestaan van het gezin waarin de kinderen leven. Terwijl ze drie of vier pappa's en mama's hebben, doet de wet net alsof het er maar één of twee zijn. Dat is pijnlijk en niet uit te leggen. Ten tweede krijgen de kinderen en hun ouders te maken met tal van praktische problemen, die met een goede regeling kunnen worden opgelost. Een aantal daarvan kwam al aan de orde in het voorbeeld. Verder ondervinden kinderen financiële nadelen, bijvoorbeeld omdat er (veel meer) belasting moet worden betaald over een studiebijdrage of een erfenis van hun derde of vierde ouder. Kinderen ontvangen minder

¹ Lesbiennes, homo's, biseksuelen, trans- en interseksepersonen

² De namen zijn om privacyredenen gefingeerd.

zorg omdat derde of vierde ouders nu wettelijk geen recht hebben op ouderschaps- of zorgverlof. Als de 'officiële' ouders wegvallen bij een scheiding of overlijden, is het onzeker of een kind verder mag worden opgevoed door z'n derde of vierde ouder.

Het zijn slechts enkele voorbeelden van problemen waar meeroudergezinnen tegenaan lopen bij gebrek aan een goede regeling. Om die problemen op te lossen pleit het COC voor een snelle introductie van een goede meerouderschapsregeling.

Wat ons betreft doet de Staatscommissie een goed voorstel voor zo'n regeling: meerouderschap en meeroudergezag moeten worden ingevoerd in Nederland. Als belangrijkste voorwaarden voor meerouderschap stelt de commissie het opstellen van een ouderschapsovereenkomst en een rechterlijke beslissing. Verder zou een gezin uit maximaal vier ouders mogen bestaan. Bij die voorwaarden kunnen kanttekeningen worden geplaatst: ook één- en tweeloudergezinnen hoeven hun voornemen om een gezin te stichten niet aan de rechter voor te leggen en de vraag kan gesteld worden waarom een meeroudergezin niet bijvoorbeeld ook uit vijf ouders zou kunnen bestaan. Het COC vindt deze kanttekeningen echter niet zodanig zwaarwegend dat ze een snelle invoering van de door de commissie voorgestelde meerouderschapsregeling mogen belemmeren; dat er nu snel een goede regeling komt, is voor meeroudergezinnen essentieel. Wij kunnen ons verder goed vinden in het voorstel van de commissie om de zogenaamde 'onbekendheidsverklaring' te laten vervallen als vereiste voor ouderschap van rechtswege binnen een huwelijk of geregistreerd partnerschap van twee vrouwen; deze eis wordt immers ook niet gesteld bij een heteropaar dat met behulp van een zaaddonor een kind krijgt. Tenslotte dringen wij met klem aan op een goede overgangsregeling, zodat ook bestaande meeroudergezinnen met nieuwe wetgeving geholpen zijn.

Geslachtsneutraal

Het COC stelt voor dat de wetgeving die uit het advies voortkomt geslachtsneutraal wordt geformuleerd, dus dat bijv. steeds wordt gesproken van 'ouder' i.p.v. 'vader' of 'moeder', en dat zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met trans- en interseksepersonen. Wij pleiten, samen met TNN en NNID³, voor afschaffing van geslachtsregistratie in het algemeen. Geslachtsregistratie kan de privacy aantasten, het gaat de overheid niet aan 'wat mensen in hun ondergoed hebben.' Het leidt voor transpersonen regelmatig tot problemen in het dagelijks leven, bijvoorbeeld als op officiële documenten een ander geslacht staat dan waarin men leeft. Het kan voor ouders van mensen met een interseksekind leiden tot juridische druk om hun kind als jongen of meisje te laten registreren en zelfs tot onnodig medisch ingrijpen. Ook in het familierecht kan geslachtsregistratie tot problemen leiden, bijvoorbeeld wanneer een transman die een kind baart wordt aangeduid als 'geboortemoeder' of wanneer een transvrouw een 'onbekendheidsverklaring' moet overleggen om van rechtswege ouder te kunnen worden van het kind van haar echtgenote, terwijl dat kind is verwekt met haar eigen ingevroren zaadcellen. De Staatscommissie lijkt tot op zekere hoogte gehoor te hebben gegeven aan het verzoek van de regering om een concept-ouderschapsregeling geslachtsneutraal te formuleren, bijvoorbeeld door de termen 'persoon' en 'ouder' te gebruiken in voorgestelde artikel 198. Tegelijkertijd wordt in de voorstellen ook de term 'geboortemoeder' gebruikt, i.p.v. 'geboorteouder', of 'ouder uit wie het kind is geboren'. Bij het omzetten van het advies in regelgeving kan hier nog beter rekening mee worden gehouden.

Draagmoederschap

Ook LHBTI's maken soms gebruik van draagmoederschap. Bij gebrek aan een regeling in Nederland, wordt soms gekozen voor buitenlands draagmoederschap. Met de Staatscommissie denken wij dat een zorgvuldige Nederlandse regeling daarvoor een goed alternatief biedt. Wij menen dat Staatscommissie een evenwichtige regeling voorstelt, met oog voor het belang van het kind, de draagmoeder en de wensouders.

³ Transgender Netwerk Nederland, Nederlands Netwerk Intersekse/DSD